

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ІСТОРИЗМУ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Ірина Брюховецька, доцентка кафедри біології та хімії,

Лілія Кметик, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Шкільний курс хімії побудовано з урахуванням цілого ряду дидактичних принципів, які забезпечують високу ефективність процесу навчання хімії. Не применшуючи ролі жодного з них, слід наголосити на особливому значенні принципу історизму у вивченні хімії, який залишається недооціненим широким колом вчителів.

Вивчення питання щодо стану реалізації принципу історизму в шкільному курсі хімії сучасної школи показало неоднозначне відношення педагогів до цієї проблеми: одна їх частина реалізує принцип історизму через дотримання історико-логічного підходу в навчанні хімії, інша частина педагогів – через різноманітні форми позакласної та позаурочної роботи, факультативи тощо. Ні перший, ні другий підходи не є достатньо ефективними: перший – через недостатнє висвітлення у підручниках, другий – через великі затрати часу, якого й так бракує у щоденній праці педагога. Однак, на нашу думку, варто систематично включати в структуру уроків цікаві факти з історії хімії, які дозволять вчителю формувати правильні переконання учнів, загартовувати їхній характер, а знайомство з особистостями вчених, їхніми відкриттями і вмінням коректно і аргументовано відстоювати власну точку зору буде корисним прикладом для школярів.

Крім того, не розв'язаною є проблема використання навчальних проєктів з метою реалізації принципу історизму на уроках хімії, оскільки практична частина чинних навчальних програм майже не пропонує проєктів на історичну тематику. Винятком є тема №1 курсу хімії 8 класу (проєкти “Із історії відкриття періодичної системи хімічних елементів” та “Цікаві історичні факти з відкриття і походження назв хімічних елементів”) та тема №4 курсу хімії 9 класу (навчальний проєкт “Видатні вітчизняні хіміки як учені й особистості”). Не кращою є ситуація і в старшій школі: чинна програма для 10 та 11 класів (рівень стандарту) та 11 класу (профільний рівень) взагалі не пропонує тематики навчальних проєктів історичного спрямування; програма для 10 класу профільного рівня пропонує декілька тем відповідних проєктів – тема №1 (проєкти “І. Я. Горбачевський. Учений і особистість” та “Історія перших синтезів органічних речовин”), тема №3 (проєкт “Історія хлорофілу”), тема №6 (проєкт “Історія синтезу анілінових барвників”). Тому вважаємо доцільним розширення кола навчальних проєктів і доповнення їх темами історичного змісту та включення до цього переліку досліджень, пов'язаних із науковими відкриттями, діяльністю вчених-хіміків, їх самовідданою працею в ім'я науки.

Отже, систематична і комплексна реалізація виховного потенціалу історії хімічної науки в освітньому процесі – і робота на уроках, і різні форми позакласної роботи, і підготовка навчальних проєктів – сприятиме вихованню гуманної особистості та популяризації хімічної науки.